

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

ДО ЗАХИСТУ
завідувач кафедри світової
політики, дипломатії та
туристичного бізнесу
доц. Парфіненко А.Ю.

Кваліфікаційна бакалаврська робота

на тему: «Розвиток туристичної привабливості України через
популяризацію музичної спадщини»

Виконав: студентка 4 курсу, групи УТМ-41
Спеціальності 242 «Туризм»
Новікова Дарина Олегівна

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доц. Гапоненко Г.І.

_____ (прізвище та ініціали)

Рецензент: д.е.н., проф. Третяк В.П.

_____ (прізвище та ініціали)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Голова Екзаменаційної комісії

Покоłodна М.М.

(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Харків – 2025 року

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) перший
(бакалаврський)

Напрямок підготовки

Спеціальність 242 «Туризм»

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри
туристичного бізнесу
та країнознавства
доц. Парфіненко А.Ю.

“ _____ ” _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)
Новікової Дарини Олегівни

---

1. Тема роботи «Розвиток туристичної привабливості України через популяризацію музичної спадщини»

керівник роботи _____ к.е.н., доц. Гапоненко Г.І.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від 04.04.2025 р. №4002-5/893

2. Строк подання студентом роботи 20.05.2025 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

Визначити сутність та структуру туристичної привабливості; Дослідити роль культурної спадщини у розвитку туризму; Розглянути музичну спадщину як складову туристичної привабливості країни; Вивчити європейський досвід у популяризації музичної спадщини; Проаналізувати

музичну спадщину України: основні жанри, особливості, історичне значення; Оцінити сучасний стан використання музичної спадщини у туристичних продуктах України; Окреслити перспективи використання музичної спадщини для підвищення туристичної привабливості України.

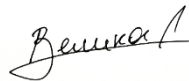
4. План роботи:

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Розділ 1. Теоретичні основи дослідження туристичної привабливості
2	Розділ 2. Аналіз стану та перспективні напрямки розвитку туристичної привабливості України в контексті популяризації музичної спадщини

5. Дата видачі завдання 01.12.2024 р.

Студент

підпис

Д.О. Новікова

ініціали, прізвище

Керівник роботи

підпис

Г.І. Гапоненко

ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Новікова Д.О. «Розвиток туристичної привабливості України через популяризацію музичної спадщини»

В бакалаврській дипломній роботі досліджено сутність і структуру туристичної привабливості як важливої складової розвитку туристичної галузі. Особливу увагу приділено ролі культурної спадщини, зокрема музичної, як інструменту формування унікального туристичного продукту. В роботі проаналізовано європейський досвід у популяризації музичної спадщини для цілей туризму, що дозволило окреслити ефективні практики її інтеграції у туристичні маршрути та заходи. Окремий розділ присвячено вивченню музичної спадщини України: розглянуто основні жанри, їхні історичні витоки та культурну цінність. Проведено оцінку сучасного стану використання музичних елементів у туристичних продуктах, а також виявлено потенційні напрями для подальшого розвитку цього напрямку. Робота містить пропозиції щодо підвищення туристичної привабливості України шляхом активного залучення музичної спадщини у формування туристичних брендів, подій та маршрутів.

ANNOTATION

Novikova D.O. «Development of Ukraine's Tourist Attractiveness through the Popularization of Musical Heritage»

The bachelor's thesis explores the essence and structure of tourist attractiveness as a crucial component of tourism industry development. Particular attention is paid to the role of cultural heritage, especially musical heritage, as a tool for shaping a unique tourist product. The paper analyzes European experience in the promotion of musical heritage for tourism purposes, which makes it possible to outline effective practices of its integration into tourist routes and events. A separate section is devoted to the study of Ukraine's musical heritage: the main genres, their historical origins, and cultural value are examined. The current state of the use of musical elements in tourism products is assessed, and potential directions for further development in this area are identified. The thesis includes proposals aimed at enhancing Ukraine's tourist appeal through the active inclusion of musical heritage in the creation of tourist brands, events, and routes.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ	9
1.1. Сутність та структура туристичної привабливості	9
1.2. Музична спадщина як складова туристичної привабливості країни.....	12
1.3. Європейський досвід у популяризації музичної спадщини.....	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ МУЗИЧНОЇ СПАДЩИНИ.....	26
2.1. Аналіз музичної спадщини України: основні жанри, особливості, історичне значення.....	26
2.2. Оцінка сучасного стану використання музичної спадщини у туристичних продуктах України.....	33
2.3. Перспективи використання музичної спадщини для підвищення туристичної привабливості України.....	44
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТКИ.....	63

ВСТУП

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю пошуку нових підходів до зміцнення туристичної галузі України як важливої складової економіки країни. У сучасних умовах глобалізації та зростаючої конкуренції між туристичними дестинаціями особливого значення набуває формування унікального туристичного продукту, який базується на культурних і історичних особливостях регіону. Музична спадщина України, що включає багатий пласт народної творчості, унікальні музичні традиції, творчість композиторів світового рівня та сучасні музичні події, є важливим елементом культурного туризму. Її популяризація сприяє не лише розвитку туризму, але й збереженню національної ідентичності та культурного надбання. Попри значний потенціал, музична спадщина України недостатньо інтегрована у туристичну сферу. Бракує системного підходу до її використання як ресурсу для створення туристичних продуктів і залучення туристів. Аналіз успішних європейських практик у популяризації музичної спадщини свідчить про її значний внесок у підвищення туристичної привабливості країн і регіонів.

Враховуючи актуальні тенденції на світовому туристичному ринку, зокрема зростання інтересу до культурного та тематичного туризму, дослідження можливостей використання музичної спадщини для розвитку туристичної привабливості України є своєчасним і перспективним. Результати роботи можуть стати основою для розробки нових туристичних маршрутів, заходів і стратегій, спрямованих на розвиток туристичної галузі країни.

Ступінь наукової розробленості проблеми. Популяризація спадщини у контексті формування туристичної привабливості є предметом активних досліджень як у межах України, так і на міжнародному рівні. Варто відзначити праці таких науковців як: А.Ю. Парфіненко, О.В.

Музиченко-Козловська, С.П. Кузик, Х. Плецан, О.В. Мельник, М.О. Омуш, Довгаль Г. В. та інші.

Питання розвитку туристичної привабливості дестинацій через популяризацію музичної спадщини привертає увагу як українських, так і зарубіжних науковців, адже інтеграція культурних елементів у туристичні продукти є дієвим механізмом посилення регіональної ідентичності та сталого розвитку туризму. Серед вітчизняних дослідників варто відзначити Л.В. Польову та Л. Шишака, які аналізують вплив музичних фестивалів на туристичну галузь України, а також Ю.Б. Миронова, що розглядає автентичну культурну спадщину як важливий чинник формування конкурентоспроможного туристичного продукту. У зарубіжному академічному дискурсі провідними є праці Річарда Батлера, автора моделі циклічного розвитку туристичних дестинацій, Елі Коена, що досліджує комодифікацію культурної спадщини в контексті туризму, та Алісон Макінтош, яка акцентує увагу на автентичності й туристичному досвіді у споживанні культурних практик. Ці дослідження створюють теоретичну основу для розуміння того, як музична спадщина може стати не лише інструментом культурної дипломатії, а й каталізатором соціально-економічного розвитку туристичних територій.

В своїх працях автори досліджують широке коло питань, пов'язаних з туристичною привабливістю, проте питання популяризації музичної спадщини на туристичну привабливість ще не розглядалося авторами.

Об'єкт дослідження – туристична привабливість України.

Предмет дослідження – процеси популяризації музичної спадщини України через культурні і туристичні продукти та їх вплив на розвиток туристичної привабливості країни.

Мета роботи – дослідження можливостей розвитку туристичної привабливості України через популяризацію музичної спадщини, зокрема вивчення її потенціалу як важливої складової туризму.

Завдання, які були поставлені для досягнення мети:

- Визначити сутність та структуру туристичної привабливості;
- Дослідити роль культурної спадщини у розвитку туризму;
- Розглянути музичну спадщину як складову туристичної привабливості країни;
- Вивчити європейський досвід у популяризації музичної спадщини;
- Проаналізувати музичну спадщину України: основні жанри, особливості, історичне значення;
- Оцінити сучасний стан використання музичної спадщини у туристичних продуктах України;
- Окреслити перспективи використання музичної спадщини для підвищення туристичної привабливості України.

Методологія дослідження. В роботі використані загальнонаукові методи аналізу, синтезу, узагальнення та порівняльного аналізу, які дають можливість дослідити взаємозв'язок між популяризацією музичної спадщини та розвитком туристичної привабливості України. Статистичний аналіз застосовується для оцінки ефективності використання музичної спадщини в туристичних продуктах, а також для виявлення тенденцій і перспектив розвитку музичного туризму в Україні. Для глибшого розуміння сучасних практик популяризації музичної спадщини в туристичних сферах використовується кейс-метод, що дає змогу порівняти успішні європейські приклади з українським контекстом.

Структурно робота складається зі вступу, та двох розділів. Містить 60 сторінок тексту. Список джерел включає 77 найменування літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ МУЗИЧНОЇ СПАДЩИНИ В ТУРИЗМІ

1.1. Сутність та структура туристичної привабливості

По своїй суті, туристична привабливість визначається як наявність у території туристичного потенціалу, використання якого забезпечує оптимальне туристичне та рекреаційне навантаження, збереження природних і культурних ресурсів та досягнення соціально-економічного ефекту без шкоди екологічній рівновазі [9].

В свою чергу, потенційна туристична привабливість складається з технічної та економічної складових. Технічна туристична привабливість відображає здатність території приймати певну кількість туристів на основі доступних засобів розміщення, туристичних ресурсів та врахування допустимого рекреаційного навантаження.

Економічна привабливість регіону визначається здатністю прийняти таку кількість туристів, яка сприятиме досягненню максимального соціально-економічного ефекту. Аналіз економічної привабливості базується на показниках кількості відвідувачів, доходів від туризму та попиту на послуги, що дозволяє оцінити внесок туризму в економіку регіону. Для цього важливо врахувати чинники, що впливають на економічну ефективність, та заходи, необхідні для її досягнення [9].

У деяких регіонах, навіть за наявності потенціалу та можливостей для розвитку туризму, досягнення максимальної економічної вигоди може бути нерентабельним через високі затрати. Економічно доцільна кількість туристів визначається як обсяг, що забезпечує найкращі економічні результати за мінімальних витрат.

Аналіз наукових робіт, присвячених дослідженню туристичного ринку, свідчить про часте використання терміна «туристична привабливість

регіону». Водночас спостерігається відсутність не лише єдиного підходу до його трактування, але й чіткого, науково обґрунтованого визначення, що відповідало б вимогам категорійності в науковій сфері.

У таблиці 1.1 наведено основні підходи до визначення поняття туристичної привабливості.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття туристичної привабливості

Автор	Визначення
Парфіненко А. Ю.	«...ключовою ланкою національного бренду будь-якої країни виступає саме її туристична привабливість. Будь-який рейтинг країн світу ґрунтується на аналізі змін іміджу туристичної популярності. Адже висока туристична привабливість країни сама собою містить низку складових, що визначають високу конкурентоспроможність держави (наприклад, високий рівень безпеки, сервісу, розвинуту інфраструктуру, підкреслені національну культуру і традиції тощо)» [33].
Музиченко-Козловська О. В.	«... туристично-привабливою можна вважати територію, яка користується популярністю у туристів і ця місцевість перетворюється у туристичний центр» [21].
Омуш М. О.	«туристично привабливою вважають територію, яка має потенціал для розвитку туризму, сукупність економічних і психологічних характеристик регіональних туристичних комплексів, що відповідають попиту, потребам туристів, вимогам інвесторів і забезпечують досягнення передбачуваного соціально-економічного ефекту» [26].
Кузик С.П.	«туристична привабливість – це «наявність такого туристичного потенціалу території, при експлуатації якого забезпечуються оптимальне туристично-рекреаційне навантаження та повне збереження туристичних ресурсів і можливість отримання відповідного соціально-економічного ефекту без порушення екологічної рівноваги навколишнього середовища» [15].
Мельник О.В.	«туристично-приваблива територія – це територія, яка має потенціал туристичних ресурсів, сучасну розвинену інфраструктуру туризму та доступну й достатню для туриста інформацію про неї, які б відповідали потребам туристів і забезпечували досягнення максимального соціально-економічного ефекту від розвитку в її межах туристичної діяльності.» [18].
Hu, Y., & Ritchie, J. R. B.	«туристична привабливість території відображає почуття, переконання та думки, які індивід має щодо сприйнятої здатності дестинації забезпечити задоволення відповідно до його чи її спеціальних потреб у відпустці»[51].
S. Vengesai, 2003, р. 638	«туристична привабливість відображає почуття та думки її відвідувачів щодо сприйнятої здатності дестинації задовольнити їхні потреби» [74].

Складено автором за джерелами: [33; 21; 26; 15; 18; 51; 74]

Розглядаючи різні підходи до визначення, туристична привабливість може бути охарактеризована як сукупність факторів, які стимулюють

туристичну мотивацію при виборі конкретного регіону або країни, при цьому надаючи численні можливості для проведення вільного часу.

Для здійснення якісного аналізу та визначення рівня туристичної привабливості регіонів чи окремих локацій, необхідно застосовувати відповідні методи оцінювання. Вони дозволяють виявити сильні та слабкі сторони туристичного потенціалу, сформувати цілісну аналітичну картину і забезпечити порівняльну характеристику територій. У таблиці 1.2 наведено узагальнену характеристику найбільш поширених методів оцінювання туристичної привабливості, їх суть та ключові обмеження у практичному застосуванні.

Таблиця 1.2

Основні методи оцінювання туристичної привабливості територій

Назва методу	Сутність методу	Обмеження та недоліки
Метод сукупного балу	Передбачає отримання загального рейтингу шляхом підсумовування стандартизованих значень показників порівняно з їхніми базовими величинами.	Виникають труднощі у виборі відповідного базового значення, що впливає на об'єктивність результатів.
Метод коефіцієнтів	Базується на розрахунку середньої геометричної величини без добування кореня. Використовується для визначення узагальненого коефіцієнта.	У разі, якщо хоча б один показник дорівнює нулю, весь результат стає нульовим. Також обмеженням є вимога невід'ємності підкореневого виразу при його застосуванні.
Метод середнього значення	Передбачає обчислення інтегрального показника через середнє арифметичне значення (просте або з урахуванням вагових коефіцієнтів).	Не завжди точно відображає вплив кожного окремого показника, особливо за наявності сильно відмінних значень.
Метод ранжування (сума місць)	Підсумовуються рангові позиції, присвоєні кожному регіону відповідно до кожного показника.	Через різну природу показників (масштаби, значущість) можливе викривлення результатів і неточне визначення рівня привабливості.
Метод евклідової відстані	Визначається шляхом обчислення відстані між багатовимірним вектором показників регіону та еталонною точкою в просторі ознак.	Може спостерігатися викривлення через відсутність нормування, що призводить до значних відстаней навіть при незначних відмінностях за однією з ознак.

Складено автором за джерелами: [12; 13]

Таким чином, туристична привабливість є багатокомпонентною характеристикою, яка визначається не лише наявністю цікавих ресурсів, а й здатністю регіону забезпечити повноцінний туристичний досвід. Її

структура охоплює як об'єктивні показники (ресурсна забезпеченість, інфраструктура, рівень сервісу), так і суб'єктивні чинники (імідж, емоційна привабливість, культурна ідентичність). Розуміння сутності цього поняття дозволяє більш цілеспрямовано розробляти туристичні продукти, адаптовані до потреб різних цільових аудиторій.

Оцінка туристичної привабливості ґрунтується на застосуванні низки методів – від простих аналітичних до складних багатofакторних моделей. Кожен із методів має власну специфіку, рівень точності та умови застосування, тому в практиці управління туризмом доцільно використовувати їх у комплексі. Узагальнення таких методик у таблиці дозволяє сформувати системне уявлення про можливості об'єктивного аналізу привабливості територій.

Особливе місце у структурі туристичної привабливості посідає культурна складова, зокрема музична спадщина, яка не лише виконує естетичну функцію, але й формує ціннісну базу національної ідентичності.

1.2. Музична спадщина як складова туристичної привабливості країни

Культурна спадщина є основним елементом, що визначає ідентичність кожного народу, відображаючи його місце, роль та внесок у світову цивілізацію. Ознайомлення з культурними досягненнями минулих поколінь і можливість доступу до них сприяють гармонійному розвитку індивіда як члена суспільства, а також допомагають зрозуміти багатство світу та важливість мирного співіснування і толерантності. В туризмі культурна спадщина виконує важливу роль, адже вона є не лише об'єктом пізнання, але й стимулом для розвитку туристичних маршрутів і створення незабутніх вражень для мандрівників [35].

Сутність культурної спадщини полягає в накопиченні та передачі цінних матеріальних і нематеріальних елементів, які відображають історію, традиції, цінності та ідентичність певного народу чи суспільства [17].

Відповідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» [1], структура компонентів культурної спадщини наведена на рис. 1.1.

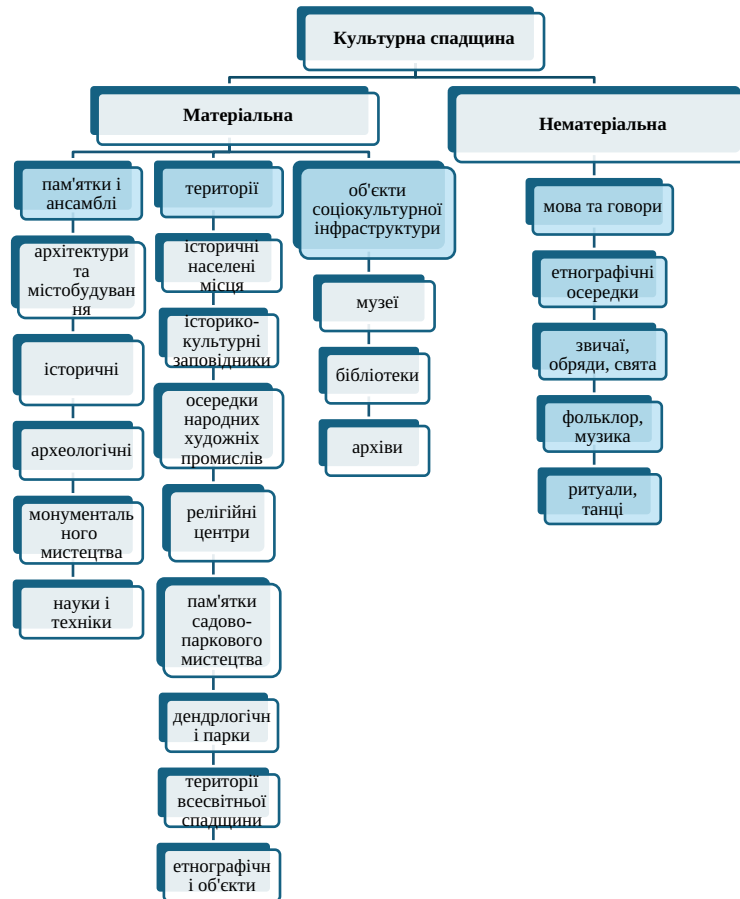

Рис. 1.1. Структура елементів культурної спадщини

Складено автором за джерелом: [1]

Матеріальна спадщина включає архітектурні пам'ятки, музеї, рукописи, релігійні святині, побутові предмети, образотворче мистецтво, антикваріат та технічні досягнення, що відображають культурний та технологічний прогрес певної епохи.

Нематеріальна спадщина включає культурні аспекти, що передаються через усні традиції, ритуали, фольклор, музику, танці, мову та звичаї. Цей

аспект спадщини є менш конкретним, але так само важливим для збереження культурної ідентичності та розвитку суспільства.

Культурна спадщина є важливим елементом, який сприяє розвитку туристичної індустрії та туризму в цілому, оскільки вона створює унікальну ідентичність для певної території. Вона дозволяє сформувати конкурентні переваги для туристичних напрямків завдяки своїй матеріальній і нематеріальній складовій.

У таблиці 1.3 зазначені основні аспекти ролі культурної спадщини у розвитку туризму.

Таблиця 1.3

Основні напрями впливу культурної спадщини на розвиток туризму

Напрямок впливу	Коротка характеристика
Зростання туристичної привабливості	Історичні пам'ятки, національні традиції, фестивалі та реліктові об'єкти виступають рушіями туристичного інтересу та стимулюють вибір дестинації для подорожі.
Створення автентичного туристичного досвіду	Унікальні елементи культури формують ексклюзивний туристичний продукт, який приваблює мандрівників, що прагнуть глибшого знайомства з місцевою ідентичністю.
Підтримка місцевої економіки	Культурно-орієнтований туризм активізує підприємницьку діяльність, розширює зайнятість, збільшує доходи громад і стимулює інвестування в інфраструктуру.
Формування позитивного міжнародного іміджу країни	Завдяки культурним надбанням, зокрема тим, що перебувають під охороною ЮНЕСКО, країна посилює свою впізнаваність та привабливість на світовому туристичному ринку.
Поглиблення міжкультурної комунікації	Культурний туризм забезпечує обмін знаннями, поглядами та цінностями між представниками різних країн, сприяючи міжетнічному порозумінню та культурній дипломатії.

Складено автором за джерелами: [7; 10; 71]

Ця багатогранність підкреслює важливість подальшої інтеграції культурної спадщини у стратегії розвитку туризму як на локальному, так і на глобальному рівнях.

Культурний туризм – це вид туризму, основна мета якого полягає в ознайомленні з культурою та особливостями культурного середовища

місцевості. Це включає знайомство з природними й архітектурними ландшафтами, традиціями місцевих жителів, їхнім побутом, художньою культурою, мистецтвом, а також різноманітними формами проведення дозвілля. Основними компонентами культурного туризму є відвідування культурних заходів, музеїв, пам'яток культурної спадщини та спілкування з місцевими громадами [28].

За даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), культурний туризм становить один із ключових сегментів туристичного ринку. Культурні подорожі складають близько 39% міжнародного туристичного потоку, підкреслюючи його значущість у світовій туристичній індустрії.

Світова організації торгівлі, базуючись на результатах досліджень, виокремила шість основних категорій культурного туризму:

- Ремесла та образотворче мистецтво;
- Гастрономія та кулінарія;
- Соціальні звичаї, обряди, святкові події;
- Музика та мистецтво;
- Традиції;
- Природний туризм [77].

Вище зазначені категорії є загальними складовими культурного туризму, але водночас підкреслюють його багатогранність і наявність значної кількості підвидів.

Для визначення музичної спадщини як частини культурного туризму, доцільно розглянути узагальнену структуру категорій культурного туризму, що представлена на рис. 1.2.

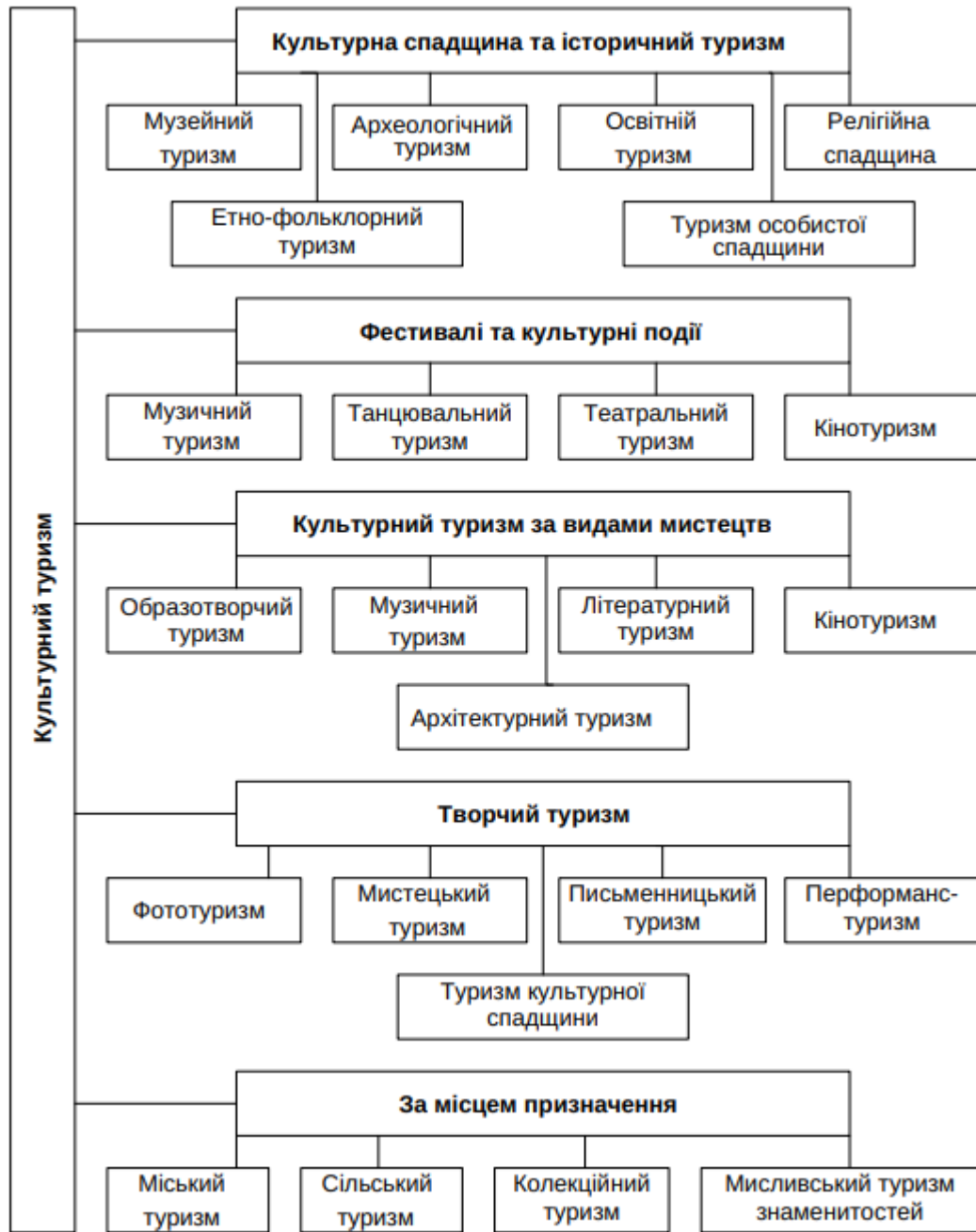

Рис. 1.2. Класифікація видів культурного туризму [57; 76]

Згідно зі схемою, одним із видів культурного туризму є фестивалі та культурні події, що в свою чергу виділяють музичний туризм як окремий напрямок, також цей напрямок виділяється в культурному туризмі за видами мистецтв. В свою чергу, музична спадщина є основною складовою музичного туризму.

Музична спадщина як туристичний ресурс охоплює широкий спектр елементів, включаючи: народну музику та фольклор, які відображають етнічну самобутність, класичну музику, пов'язану з іменами видатних композиторів та виконавців, місцеві музичні інструменти, пісенні традиції та специфічні стилі виконання.

За даними ЮНЕСКО, нематеріальна культурна спадщина, до якої належить музична спадщина, є важливим фактором збереження національної ідентичності. 06.03.2008 року був підписаний Закон України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини» [2]. Станом на сьогодні в Україні нараховується п'ять об'єктів, що входять до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, а саме:

- Петриківський розпис – було внесено у 2013 році, як унікальне явище українського орнаментального народного мистецтва.
- Козацькі пісні Дніпропетровщини – внесено у 2016 році, як ті, що потребують негайної охорони.
- Традиція косівської розписної кераміки – внесено у 2019 році, як феноменальну традицію.
- Орнек, кримськотатарський орнамент і знання про нього – додано у 2021 році, як унікальну складову культурної ідентичності кримськотатарського народу
- Культура приготування українського борщу – включена до списку у 2022 році, як та, що потребує термінової охорони.

В свою чергу, музика, як і інші культурні продукти, дозволяє глибше зануритися в традиції та унікальність місцевих спільнот, а також служить важливим інструментом у формуванні культурної ідентичності. До музичної спадщини відносяться:

- Музичні жанри та стилі, які виникли в певному регіоні та мають особливу культурну значущість (наприклад, джаз, опера, народна музика).

- Виконавське мистецтво: концерти, фестивали, фольклорні заходи, які відображають місцеві традиції та стилі виконання.

- Історичні музичні об'єкти, такі як музеї, театри, концерти, архіви, а також пам'ятники, пов'язані з відомими композиторами або музикантами.

- Музичні фестивали та заходи, які привертають туристів з усього світу та є важливою складовою туристичних маршрутів.

Музична спадщина, як частина культурного туризму, має значний вплив на міжнародні туристичні потоки. Згідно з опитуваннями, музичні фестивали та події є одними з найбільш популярних туристичних продуктів в усій Європі, включаючи Україну. Так, понад 30% туристів, обирають країни для відвідування саме через багату музичну спадщину.

1.3. Європейський досвід у популяризації музичної спадщини

У 2024 році культурний туризм залишиться значним рушієм міжнародних подорожей. Туристична статистика в Європі дає уявлення про цілі подорожей та зростання сектору. Південноєвропейські дестинації, такі як Сербія та Португалія, продемонстрували виняткове зростання, що пояснюється конкурентоспроможними культурними пропозиціями, включаючи музичні фестивали та знайомство з культурною спадщиною [48].

Дані Євростату також показують, що на початку 2024 року кількість ночівель у європейських туристичних об'єктах розміщення зросла на 7% порівняно з попереднім роком, причому іноземні відвідувачі зробили значний внесок у це зростання (45% усіх ночівель). Такі країни, як Мальта, Кіпр та Австрія, мали найвищу частку іноземних ночівель, що свідчить про їхню значну привабливість для міжнародних мандрівників з культурними та розважальними цілями [30].

Більше того, за прогнозами, туристичні витрати в Європі зростуть на 14,3% до кінця 2024 році, що відображає підвищений попит на культурний

досвід і більш тривале перебування. Це узгоджується з постійною привабливістю культурного туризму як основної мети подорожей, включаючи відвідування об'єктів спадщини ЮНЕСКО, музичних фестивалів та історичних пам'яток [48].

За даними Євростату, основні цілі подорожей європейських туристів розподілилися наступним чином: (рис 1.3)

Рис. 1.3. Класифікація цілей подорожей у Європу 2023р.

Розроблено автором за матеріалами: [30; 77]

Згідно з діаграмою, на відпочинок і рекреацію припадає 55%, культурний туризм (включаючи музичні заходи) охоплює 20%, ділові подорожі становлять 15%, та на подорожі по особистим причинам (відвідування родичів, лікування) припадає 10% від усього обсягу.

Музичний туризм займає вагому частку культурного туризму. Згідно зі звітом UNWTO за 2022 рік на музичний туризм припадає близько 8% всіх міжнародних туристичних подорожей у Європі.

Європа є лідером у збереженні, популяризації та інтеграції музичної спадщини в туристичну галузь, ставши завдяки багатовіковій історії музики, центром музичного туризму, який включає відвідування музичних

фестивалів, історичних турів пов'язаних з музичною спадщиною, та різноманітних музичних тематичних заходів.

У таблиці 1.4 наведено наймасштабніші музичні фестивалі, які щорічно залучають мільйони туристів.

Таблиця 1.4

Наймасштабніші музичні фестивалі Європи та їхній вплив на туризм і економіку

Назва фестивалю	Країна	Особливості та масштаби	Середня відвідуваність	Вплив на економіку / культуру
Glastonbury	Велика Британія	Один із найвідоміших музичних фестивалів у світі, з багатожанровою програмою та великою територією проведення.	Понад 200 000 осіб	Створює тисячі робочих місць і генерує близько 100 млн фунтів стерлінгів для економіки регіону.
Tomorrowland	Бельгія	Грандіозне шоу електронної музики з масштабною сценографією та глобальною участю.	~600 000 осіб	Один із найбільших драйверів туризму, витрати туристів включають проживання, транспорт і гастрономію.
Wacken Open Air	Німеччина	Провідний фестиваль важкої музики у світі, що приваблює фанатів металу з усього континенту.	~85 000 осіб	Сприяє туристичному зростанню у сільському регіоні Шлезвіг-Гольштейн.
Sziget Festival	Угорщина	Музично-культурна подія з міжнародною програмою, яка охоплює музику, театр, візуальне мистецтво.	~500 000 відвідувачів	Забезпечує мультикультурний обмін і є флагманом подієвого туризму в Центральній Європі.
Rock Werchter	Бельгія	Один із найстаріших рок-фестивалів Європи з історією з 1970-х років.	~150 000 осіб	Підтримує імідж країни як центру рок-культури, сприяє сталому туризму.
Roskilde Festival	Данія	Північний лідер фестивального руху з фокусом на сучасну музику – від року до хіп-хопу.	~130 000 осіб	Важливий соціокультурний проект, прибутки від фестивалю спрямовуються на благодійність.
EXIT Festival	Сербія	Молодіжний фестиваль електронної та альтернативної	~200000 осіб	Формує позитивний імідж країни та залучає молодь з усього світу.

		музики, який відбувається в історичній локації – фортеці Петроварадин.		
Primavera Sound	Іспанія	Подія з акцентом на інді, альтернативну та електронну музику, яка регулярно оновлює формат.	~220 000 осіб	Стала візитівкою Барселони та сприяє просуванню міста як культурного хабу.
Ultra Europe	Хорватія	Електронний фестиваль світового рівня, що проходить у курортному місті Спліт.	~165 000 осіб	Має ключовий вплив на розвиток прибережного туризму, особливо серед молодіжної аудиторії.
Open'er Festival	Польща	Масштабна музична подія з акцентом на рок, поп і електронну сцену, проводиться у місті Гдиня на узбережжі Балтійського моря.	~110 000 осіб	Формує імідж сучасної Польщі як активного гравця на фестивалній карті Європи.
Electric Castle	Румунія	Унікальне поєднання електронної музики, візуального мистецтва та історичної архітектури – проводиться на території замку Банффі.	понад 100 000 осіб	Популяризує культурну спадщину Румунії через сучасні формати музичного та мистецького туризму.

Складено автором за джерелами: [49; 70; 67; 75; 58; 61]

Вагому частину у популяризації музичної спадщини Європи займають історичні тури, пов'язані з видатними композиторами. У таблиці 1.5 зазначено найвідоміші тури по європейським містам, що дозволяють туристам доторкнутися до історії світової музики.

Такі історичні тури не тільки сприяють збереженню музичної спадщини, але й активно залучають туристів, створюючи попит на культурний туризм у Європі.

Таблиця 1.5

Європейські міста з розвиненими музично-культурними маршрутами

Місто	Країна	Музична спадщина / Тематика туру	Ключові локації маршруту	Особливості / Вплив на туризм
Відень	Австрія	Місто, де творили Моцарт, Шуберт, Бетховен; осередок класичної європейської музики.	Віденський музей Моцарта, Дім Бетховена, Віденська опера, Золотий зал Музикферайн	Щороку понад 7 млн туристів, значна частина з них – учасники тематичних музичних турів.
Зальцбург	Австрія	Батьківщина Вольфганга Амадея Моцарта; центр фестивального життя.	Дім, де народився Моцарт, фестивалі «Тиждень Моцарта», «Salzburger Festspiele»	Місто формує свій бренд довкола постаті Моцарта, залучаючи як музичних туристів, так і поціновувачів мистецтва.
Ліверпуль	Велика Британія	Центр британської поп-культури, батьківщина легендарного гурту The Beatles.	The Beatles Story Museum, Cavern Club, Penny Lane, Strawberry Fields	Потік туристів обумовлений тематичними турами, екскурсіями та фан-маршрутами.
Бонн	Німеччина	Місто народження Людвіга ван Бетховена.	Будинок-музей Бетховена, фестиваль Beethovenfest, концерти у філармонії	Щорічно відбуваються сотні подій, присвячених творчості композитора, які приваблюють меломанів з усього світу.
Байройт	Німеччина	Місто пов'язане з життям і творчістю Ріхарда Вагнера.	Байройтський оперний театр, Музей Вагнера, Вагнерівський фестиваль	Європейський центр оперного туризму; високий культурний статус серед шанувальників класичної музики.
Мілан	Італія	Столиця опери, тісно пов'язана з ім'ям Джузеппе Верді.	Театр Ла Скала, Музей Верді, місця пов'язані з життям композитора	Поєднання музики та архітектури приваблює туристів на прем'єри та історичні маршрути.

Складено автором за джерелами: [72; 55; 56; 64; 66; 63; 73; 69; 42; 43; 59; 60; 68; 65]

Важливо зазначити, що музична спадщина Європи представлена у списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО, а саме списку шедеврів усної та нематеріальної культурної спадщини людства (Intangible Cultural Heritage List) що складений у рамках програми ЮНЕСКО. Станом на 2023 рік у списку налічується 676 елементів нематеріальної культурної спадщини 140 країн. Серед європейських країн до цього списку входять: музичне мистецтво валторністів, інструментальна техніка, пов'язана зі співом, контролем дихання, вібрато, резонансом місця та святковістю (Бельгія спільно з Італією, Люксембургом, Францією внесено у 2020 році), пісня Сивіли з Майорки та Фламенко в Іспанії (внесено у 2010 році), інуїтські танці та співи під барабани Данії (внесено у 2021 році), ірландська волинка в Ірландії (внесено у 2017 році), Канто-а-Тенорі, сардинські пасторальні пісні Італії (внесено у 2008 році), балтійське свято пісні й танцю (Латвія спільно з Естонією, Литвою внесено у 2008 році), майстерність виготовлення органу і музика Німеччини (внесено у 2017 році), традиція вертепу (шопка) у Кракові, Польща (внесено у 2018 році), музика Терхової (внесено у 2013 році) та культура волинок (внесено у 2015 році) Словаччини, традиція угорського струнного оркестру Угорщини (внесено у 2022 році), козацькі пісні Дніпропетровщини, Україна (внесено у 2016 році), двоголосний спів і гра в істрійському звукоряді, Хорватія (внесено у 2009 році) [29].

Європейський Союз активно підтримує збереження музичної спадщини через фінансування спеціалізованих програм. Однією з ключових ініціатив є Creative Europe, яка спрямована на розвиток культурних та креативних секторів. Участь країн-членів у програмі дозволяє їм інтегрувати музичну спадщину у глобальний культурний простір і залучати міжнародних туристів [44].

Неодмінно, одним із ефективних способів популяризації музичної спадщини є ініціатива European Capital of Culture, яка щороку обирає

європейські міста для відзначення їхнього культурного внеску. У рамках цієї програми організовуються численні музичні заходи, серед яких виділяються камерні концерти та симфонічні виступи у найбільш знакових архітектурних пам'ятках міста, проведення майстер-класів із традиційної музики для місцевих мешканців і туристів, відзначення досягнень видатних музикантів і композиторів, які зробили внесок у розвиток культури міста.

Наприклад, у 2022 році місто Еш-сюр-Альзетт (Люксембург) було обране культурною столицею, і програма включала численні музичні заходи, що привернули десятки тисяч туристів [46].

Таким чином, музична спадщина не лише зберігається, але й перетворюється на ефективний інструмент економічного розвитку та культурного обміну.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МУЗИЧНОЇ СПАДЩИНИ

2.1. Аналіз музичної спадщини України: основні жанри, особливості, історичне значення

Музична спадщина України має давнє історичне підґрунтя та вирізняється винятковим багатством і різноманітністю. Упродовж століть вона розвивалася під впливом як власних традицій, так і зовнішніх культурних чинників, зокрема культурних зв'язків із європейськими країнами [41].

Поетичний і музичний талант українського народу сприяв високому рівню розвитку професійної музично-пісенної творчості. Українська музика відіграла важливу роль у формуванні національної ідентичності. Вона супроводжувала історичні події, революційні рухи та культурні зміни. Наприклад, козацькі думи стали важливим елементом національної самосвідомості в період Гетьманщини, а пісні часів Української революції 1917–1921 років набули символічного значення.

У період кін. XIX – поч. XX ст. народна пісня привернула особливу увагу науковців і митців: розпочалося активне збирання музичного фольклору, а композитори все частіше використовували його у своїх творах [3].

Ключову роль у розвитку української культури відігравали видатні театральні діячі, серед яких М. Кропивницький, М. Заньковецька, П. Саксаганський, М. Садовський, а також композитори М. Лисенко, М. Леонтович, С. Людкевич, Я. Степовий та інші. У таблиці 2.1 зазначено видатних українських діячів музичної та театральної культури: міста творчості та ключові твори, що популяризували національну спадщину.

Таблиця 2.1

Видатні діячі української музичної та театральної культури: географія творчості та внесок у популяризацію спадщини

Ім'я діяча	Місто життя та творчості	Ключові твори або здобутки
Микола Кропивницький	Єлисаветград (нині Кропивницький), Київ, Харків	Засновник українського професійного театру, автор драм і водевілів з піснями («Дай серцю волю, заведе в неволю»).
Марія Заньковецька	Ніжин, Київ, Львів	Видатна драматична акторка, популяризувала українську народну пісню через театральну гру, виступала у виставах з музикою.
Панас Саксаганський	Кам'янець, Київ, Львів	Актор і режисер, який просував фольклорну пісню в театрі, учасник «театру корифеїв».
Микола Садовський	Київ, Полтава, Одеса	Організатор першого стаціонарного українського театру, активно використовував музику у виставах; брат Івана Карпенка-Карого.
Микола Лисенко	Полтава, Київ, Харків	Основоположник української класичної музики. Твори: «Тарас Бульба», «Наталка Полтавка», «Молитва за Україну».
Микола Леонтович	Поділля (с. Марківка), Кам'янець-Подільський	Автор «Щедрика» – українського музичного символу у світі, засновник школи хорової мініатюри.
Станіслав Людкевич	Львів, Дрогобич	Композитор і фольклорист. Твори: кантата «Кавказ» на слова Шевченка, симфонічні обробки народних пісень.
Яків Степовий	Харків, Київ	Представник українського імпресіонізму. Автор романсів, обробок народних пісень, хорових мініатюр.

Складено автором за джерелами: [11; 37; 34; 22; 23]

Музика була невід'ємною частиною життя народу, відображаючи його традиції, побут і прагнення до соціальної та національної свободи. Вона глибоко вкоренилася в народній творчості, а пісенна культура охоплювала як міське, так і сільське населення.

Пісенний репертуар відзначався жанровим різноманіттям: ліричні й жартівливі пісні, канти, романси виконувалися як сольо, так і у дуетах або хорових колективах, супроводжуючись грою на бандурі, скрипці, гітарі, а подекуди й на фортепіано. Багато творів авторського походження з часом

набували статусу народних, серед яких – «Там, де Ятрань круто в'ється», «Чи я в лузі не калина була», «Дівчино, рибчино, серденько моє» тощо. У вищих суспільних колах, поряд з українськими мелодіями, популярністю користувалися також французькі та італійські романси й пісні [8].

Значний внесок у розвиток жанрово-стильової різноманітності української музичної культури зробив Микола Лисенко – видатний композитор, піаніст, хоровий диригент, фольклорист, музикознавець і педагог, засновник професійної музичної школи. Композитор наголошував: «Ми стоїмо на не розробленому ґрунті, де здебільшого збирач ходить навпомацки, розшукуючи правильне, наштотвхуючись іноді на сумнівне, виняткове, – діє зчаста в сфері здогадів, незнання, припущень. Не можна водночас не визнавати з сумом, що прогалина в збиранні звукового матеріалу у нас надто відчутна ...Сама справа музичної етнографії у нас до останнього часу перебувала в руках малопідготовлених дилетантів, чужих народній пісні духом, школою й самою народністю» [8] .

Внаслідок багаторічної праці зі збору та дослідження народної музики Лисенко опублікував понад 500 зразків українського фольклору. Його роботи включають не лише обробки для одноголосного й хорового виконання, а й адаптації для інструментального супроводу. Найвідомішими операми є: «Тарас Бульба», «Різдвяна ніч», «Утоплена», «Наталка Полтавка», «Енеїда», дитячі опери «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Зима і Весна».

Музичне мистецтво України XIX століття відзначилося появою та розвитком цього жанру, що стало можливим, зокрема, завдяки відкриттю в Києві оперного театру у 1867 році (нині – Національна опера України). Важливою подією в історії української оперної культури стало створення першої національної опери «Запорожець за Дунаєм» (1862), композитора Семена Гулак-Артемовського.

Протягом досліджуваного періоду, особливо у ХХ столітті, українська музична культура розвивалася не лише на території України, а й за її межами. Раніше складна соціально-політична ситуація в країні ускладнювала вивчення та наукове осмислення культурних процесів серед національної еміграції, але з розвитком сучасного українського суспільства це стало можливим. Особливо вражає полістилістичний підхід композиторів діаспори, представників імпресіонізму, експресіонізму, неоромантизму, неокласицизму та інших напрямів модернізму кінця ХІХ – початку ХХ століття. Однією з характерних рис композиторського стилю митців еміграції є багатоджерельність – співіснування різних жанрово-інтонаційних та історико-стильових шарів. Популярними серед українських композиторів зарубіжжя стали пісенно-хорові твори та інструментальні композиції (для фортепіано, скрипки, бандури), що зумовлено як умовами життя, так і вподобаннями публіки. Окрім того, митці працювали й у масштабних формах, таких як ораторії, опери та симфонії (рис. 2.1).

Рис. 2.1 Основні жанри творчості композиторів української еміграції

Складено автором за джерелами: [11; 37; 22]

На початку ХХ століття в західній частині України сформувалась нова хвиля українських композиторів, серед яких були С. Людкевич, В. Барвінський, Н. Нижанківський, М. Колесса, А. Рудницький, Р. Придаткевич, Я. Барнич та інші. Вони значно поглибили й зміцнили основи професіоналізму в українській музиці. Багато представників цього покоління через різні соціальні катастрофи емігрували на Захід, де продовжували свою плідну творчість. У таблиці 2.2 зазначено представників західноукраїнської композиторської школи: міста творчості та твори, що популяризували музичну спадщину.

Таблиця 2.2

Композитори західноукраїнської школи: культурні центри та твори, що зміцнили українську музичну традицію

Автор	Місто життя і творчості	Твори / діяльність, що сприяли популяризації музичної спадщини України
Станіслав Людкевич	Львів, Дрогобич	Кантата «Кавказ» на слова Т. Шевченка, симфонічні поеми, обробки народних пісень, активна музично-освітня діяльність.
Василь Барвінський	Тернопіль, Львів	Романс «Ой не шуми, луже», фортепіанні мініатюри, хори на народні тексти; перший український композитор, твори якого видавались у Західній Європі.
Нестор Нижанківський	Стрий, Львів	Організація музичних шкіл, хорові твори («Колядка», «Щедрівка»), диригентська діяльність.
Микола Колесса	Львів	Симфонічна сюїта «Українська», вокальні цикли на слова Шевченка, засновник Львівської диригентської школи.
Антін Рудницький	Львів, еміграція: США, Канада	Автор симфоній, концертів, викладав українську музику в діаспорі, організатор музичного життя в Нью-Йорку та Торонто.
Роман Придаткевич	Львів, Відень	Менш відомий, проте активно розвивав камерну музику, адаптував українські фольклорні теми в інструментальній музиці.
Ярослав Барнич	Станіславів (нині Івано-Франківськ), Львів, США	Оперета «Гуцулка Ксеня», обробки гуцульських і бойківських пісень; емігрував до США, де продовжив роботу з хором.

Складено автором за джерелами: [11; 37; 22; 23]

Західна діаспора зробила величезний внесок у збереження української духовної хорової музики, яка на батьківщині була під заборону впродовж

десятиліть. Музика української діаспори стала важливим чинником збереження етнічної ідентичності українців, вона є невід'ємною частиною української національної музичної культури, важливим елементом розвитку й збереження окремих жанрів, що були заборонені на рідних землях під час тоталітарного режиму.

Значний вплив на розширення жанрово-тематичного та стилістичного різноманіття музичних творів мали тісні зв'язки композиторів з літературним середовищем. Звернення до творчості видатних українських поетів сприяло не лише загостренню громадянської тематики, а й виникненню різноманітних ліричних образів.

У часи Першої світової війни виникають пісні, що стали символом стрілецького руху, відображаючи національно-визвольні прагнення на західноукраїнських землях. Одним із авторів пісень для січових стрільців був І. Франко.

Музично-театральна культура Львова має багаті традиції, і однією з важливих віх стало відкриття приватного міського театру С. Скарбека в 1842 році, який був одним з найбільших в Європі. Зараз у цьому приміщенні розташований театр ім. М. Заньковецької.

Професійні музиканти в основному зверталися до народної тематики, створюючи обробки народних пісень, які виконувалися аматорами на народних інструментах, таких як кобза, бандура, цимбали, скрипка, ліра та інші (рис. 2.2). На початку ХХ століття в українській музиці з'явилися перші симфонічні та камерно-інструментальні твори, автори яких включають І. Вітковського, А. Галенковського, І. та О. Лизогубів.

Рис 2.2 Українські національні музичні інструменти – цікаві факти про будову та звучання [39]

Розвиток професійної музичної освіти в Україні був підтриманий відкриттям консерваторій у Києві, Одесі та Харкові в 1913 році. Також почали діяти музично-драматичні театри, зокрема Одеський Український музично-драматичний театр (1903) та Харківський театр опери і балету (1925) (Додаток А, Б).

Отже, музична спадщина України, відображаючи багатство народної творчості та глибокий зв'язок із соціальними та національними процесами, розвивалася в контексті основних жанрів та стилів, що стали важливими складовими професійного музичного мистецтва. Наприкінці XIX – на початку XX століття відбулися значні зміни в українській музиці: нові жанри, такі як гімни, веснянки та міська пісенна лірика, збагачували народну спадщину, що посилювало соціальний протест і демократичні настрої. Опера та професійна музика продовжили зміцнювати національні традиції, що стало основою для створення української композиторської школи. Вся ця музична еволюція тісно пов'язана з боротьбою українського народу за своє національне і соціальне визволення, що визначило історичне значення цих музичних форм та жанрів у культурному розвитку України [3].

2.2. Оцінка сучасного стану використання музичної спадщини у туристичних продуктах України

Музична спадщина України із роками все більше інтегрується у сучасні туристичні продукти. Завдяки своїй видовищності, інтерактивності та здатності об'єднувати громади, музичні події стали потужним інструментом привабливості як внутрішніх, так і іноземних туристів.

Зокрема, фестивалі народної музики, фольклору, етномузики й кобзарства створюють платформу для відтворення традиційного українського музичного мистецтва в автентичному середовищі. Вони проходять у різних куточках України – від великих міст до сільських територій, популяризуючи регіональні особливості музичної культури.

У таблиці 2.3 наведені найвідоміші народні та фольклорні музичні фестивалі України за роками проведення та регіонами.

Таблиця 2.3

Найвідоміші народні та фольклорні музичні фестивалі України за роками проведення та регіонами

Назва фестивалю	Опис	Місце проведення	Роки
Atlas Weekend	великий музичний фестиваль	Київ	з 2015
Carpathian Alliance Metal Festival	блек/фолк/паган-метал фестиваль	Славське Львівська область на вершині однієї з гір у Карпатах	з 2010
Folk Pagan Fest	фестиваль важкої музики (паган-метал, блек-метал, фолк-метал)	Київ	2008, 2010
Fort.Missia	літературно-музичний фестиваль	Поповичі Львівська область	з 2009
Lesia Grand Fest	фестиваль Лесі Українки на Батьківщина поетеси	Новоград-Волинський Житомирська область	з 2011
Respublica	фестиваль музики та стрит-арту	Кам'янець, Хмельницька область	з 2011
Woodstock Україна	великий міжнародний музичний фестиваль	м. Городок Львівська область	з 2013

Альтернатива	фестиваль незалежної музики	Львів	1994-1995, 2003
Арт-Домінанта	Міжнародний конкурс виконавців на народних інструментах	Харків	3 2013
Байда	фестиваль-конкурс козацької пісні	Тернопіль та інші міста області	3 2001
Бандерштат	фестиваль патріотичної музики	різні міста Волинська область	3 2007, навесні
Березів Бандер Фест	Патріотичний етно-рок фестиваль	Вижній Березів Івано-Франківська область	3 2015
Великдень у Космачі	фольклорно-музичний фестиваль	Космач Івано-Франківська область	Щорічно з 2007-2021
Вінграновський ART FEST	культурно-мистецький фестиваль	Первомайськ Миколаївська область	3 2023
Гребінчині вечорниці	Міжнародний фестиваль культури	с.Мар'янівка-м.Гребінка-м.Київ	3 2017
День Незалежності з Махном	літературно-музичний фестиваль	Гуляйполе Запорізька область	2006-2009
Коловорот	фестиваль важкої музики націоналістичного та язичницького напрямку (НСБМ/паган-метал)	Харків	1998-2010, 2017
Коляда на Майзлях	Міжнародний Різдвяний фестиваль колядок та щедрівок	Івано-Франківськ	3 2010
Країна Мрій	фестиваль етнічної музики.	Київ	3 2004
Львівська Забава	фестиваль української музики	Львів	3 2013
Мазепа-Фест	фестиваль етно-рокової музики	Полтава	3 2003
Млиноманія	фольк-рок фестиваль	Печера Вінницька область	3 2007
Південь	фестиваль рідної музики	Одеса	3 2015
Підкамінь	фестиваль сучасної етномузики	Підкамінь Львівська область	3 2007
Українська пісня	фестиваль національного телепроєкту «Українська пісня / Ukrainian Song Project»	Львів	3 2016, серпень
Франко Фест	фестиваль, присвячений Івану Франку; складається з трьох сцен: музичної, літературно-мистецької та фольклорної	Нагуєвичі Львівська область	2012

Черемош-Фест	Етнофестиваль гуцульської культури й музики, еко-туристичний фестиваль в Карпатах	урочище Запідок, с. Верхній Ясенів Івано-Франківської області	3 2013
Шешори	Український міжнародний фестиваль етнічної музики та ленд-арту. Його наступником є фестиваль Арт-Поле	Шешори, Івано-Франківська область Воробіївка, Вінницька область	2003-2006 2007-2008
Ше.Fest (Шефест)	фестиваль Тараса Шевченка на Батьківщині поета, художника та громадянина	с. Моринці (Черкащина)	3 2014

Складено автором за джерелами: [4; 25; 14; 40]

За даними Міністерства культури та інформаційної політики України, до повномасштабного вторгнення в Україні щорічно проводилося понад 600 фестивалів, з яких близько 200 мали музичну складову, і приблизно 50–70 були суто фольклорними або етномузичними. У 2024 році, попри складну безпекову ситуацію, в Україні відбулося близько 120 культурних фестивалів, переважно в західних регіонах (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська області), які частково заміщують подієвий туризм у центрі та на сході. (рис. 2.3).

Рис. 2.3 Динаміка кількості етно- та фольклорних фестивалів в Україні по роках

Складено автором за джерелами: [20; 45]

У динаміці кількості етно- та фольклорних фестивалів в Україні 2014-2018 спостерігається поступове зростання кількості фестивалів, досягнувши піку у 2018 році, що свідчило про зростаючий інтерес до етнокультури та фольклору серед населення, а також активну організаторську діяльність у цей період. Починаючи з 2019 року, наступає спад, особливо різкий у 2020 році, це пов'язано з пандемією COVID-19, яка спричинила обмеження на масові заходи та подорожі.

У 2021 кількість фестивалів частково відновлюється, що є результатом адаптації організаторів до нових умов (наприклад, проведення заходів на відкритому повітрі або у змішаному форматі). У 2022 спостерігається найнижчий показник за весь період, що пов'язано з повномасштабним вторгненням Росії в Україну у лютому 2022 року.

2023–2024 відбувається поступове відновлення фестивальної активності, це свідчить про повернення інтересу до культурних подій, зростання ініціатив у сфері туризму та культурного відродження.

Для кращого розуміння географічного розподілу музичних фестивалів етнічного спрямування розглянемо, у яких регіонах України вони проводяться найчастіше (рис. 2.4).

Як видно з діаграми, найбільша кількість заходів припадає на Львівську та Івано-Франківську області, що зумовлено багатими етнографічними традиціями, розвиненим туристичним потенціалом та підтримкою місцевих громад, також концентрація заходів припадає на Київ, Закарпатську область, Тернопільську та Харківську області. Інші регіони мають менш виражену активність у проведенні таких заходів.

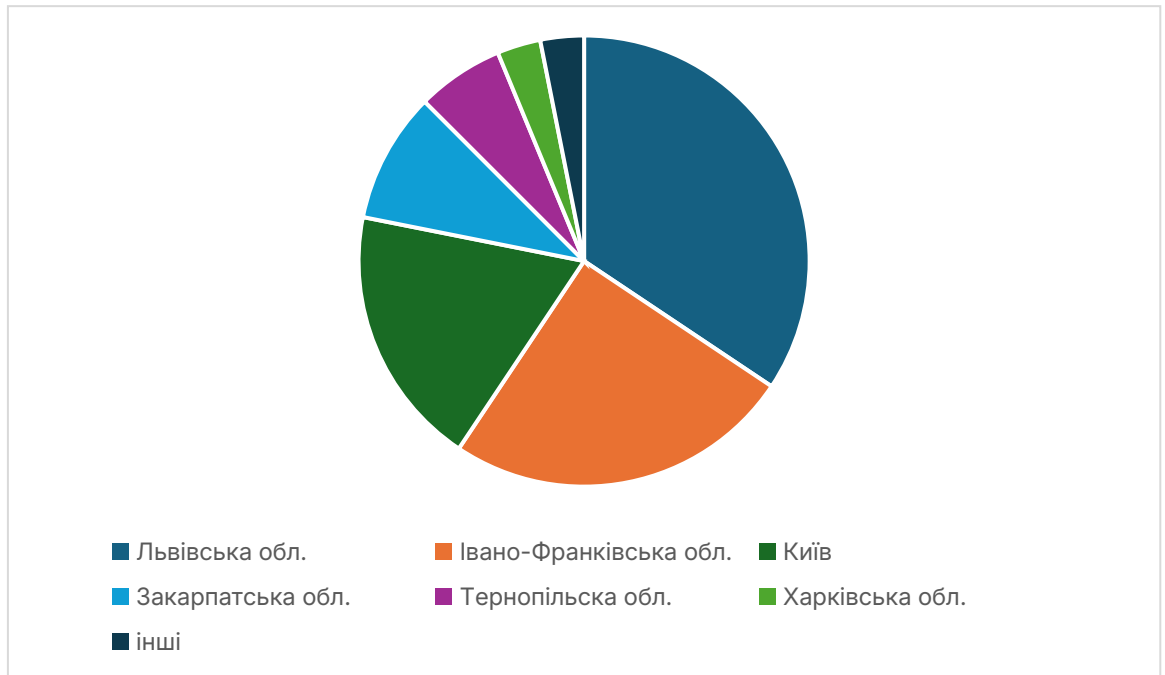

Рис. 2.4 Регіональний розподіл наймасштабніших музичних фестивалів народного та етнічного спрямування в Україні

Складено автором за джерелами: [20; 38]

Важливо зазначити, що музична спадщина України активно рекламується та просувається туроператорами та гідами, які пропонують спеціальні етнографічні тури, що можуть поєднувати участь у фестивалях, відвідування музеїв, ремісничих майстерень, концертів народної музики, дегустацій місцевої кухні, екскурсій на честь видатних музикантів, тощо.

У таблиці 2.3 наведені приклади використання та популяризації музичної спадщини у туризмі через авторські тури та туристичні маршрути.

Окрім того музей театрального, музичного та кіномистецтва України пропонує екскурсії, у виставкові зали, що висвітлюють історію розвитку українського театру, музики та кінематографа. Особливу увагу привертає зала, де демонструються традиційні музичні інструменти з різних регіонів України, які належать до різних історичних епох. Адреса музею: вул. Лаврська, 9, корпус 26. (Додаток В).

Таблиця 2.3

Туристичні маршрути, що інтегрують елементи музичної спадщини
України

Назва туру	Туроператор / Організатор	Регіон / Маршрут	Музичне спрямування	Тривалість, ціна
Щедрик-тур	KrainaUa	Вінницька обл. (Брацлав, Вінниця, Марківка, Немирів, Тульчин), Фастів, Веприк	Присвячено творчості Миколи Леонтовича – автора легендарного «Щедрика». Тур знайомить із історією створення пісні, місцями життя композитора та музеєм Кирила Стеценка – диригента, який поширював «Щедрика» за кордоном.	2 дні, від 3830 грн
Колодія величаймо – весну зустрічаймо!	Фієрія	Переяслав, Київська область	Знайомство з музично-обрядовими традиціями свята Колодія: виконання старовинних пісень, участь у театралізованих обрядах, народні танці та живий музичний супровід у стилі середньої Наддніпряни.	1 день, ціна уточнюється
Гуцульське Різдво у Карпатах	Фієрія	Карпати (Гуцульщина)	Етнографічне занурення у гуцульські музичні традиції: колядування, вертепи, багатоголосі обрядові пісні, використання трембіти, цимбалів, скрипки у виконанні місцевих ансамблів.	близько 3 днів, ціна уточнюється
Слово. Музика. Дивовижні смаки	Київ – моє улюблене місто (гід Наталія Горбачова)	Житомирська область (с-ще Брусилів)	Екскурсія присвячена постаті Кирила Стеценка – композитора, хорового диригента, засновника Республіканської капели. Тур розкриває роль української пісні як носія духовності та національної ідентичності. Також пропонується відвідування музею І.Огієнка – мовознавця, історика церкви, педагога, хорового диригента, громадського діяча, священника, засновника Республіканської капели УНР.	1 день, ціна уточнюється

Складено автором за джерелами: [31; 32; 27]

Також відомі ресторани, готелі та торгівельні мережі використовують музичну спадщину як інструмент привертання туристів, покупців, тощо. Наприклад відома торгівельна мережа «Сільпо» замовляє тістечко у Київського булочно-кондитерського комбінату, під назвою Тістечка БКК «Ой у лузі червона калина» (Рис. 2.5).

Рис. 2.5 Тістечка БКК «Ой у лузі червона калина» [36]

Окрім цього, пісня «Ой у лузі червона калина», яка у період повномасштабної війни з росією стала не лише національним гімном спротиву, а й емоційним музичним кодом єдності українців. Її мелодія і слова стали втіленням моральної сили, історичної пам'яті та віри у перемогу.

З цією метою у 2022 році Національним банком України була випущена пам'ятна монета, присвячена саме цій пісні, яка уособлює авторську народну творчість, здатну переживати століття. Пісенна традиція в Україні – це більше, ніж мистецтво: це жива духовна біографія нації, у якій втілені цінності свободи, гідності, опору гнобленню, любові до Батьківщини та віковичного прагнення до волі. Від часу козаччини до сучасних фронтів ця пісня еволюціонувала, залишаючись живою ланкою між поколіннями борців за незалежність (рис. 2.6)

Рис. 2.6. Пам'ятна монета «Ой у лузі червона калина» у сувенірній упаковці [24]

У меню відомої ресторації «Криївка» активно використовується культурна спадщина України, в свою чергу музична спадщина представлена у страві «Пструг печений «Від Сяну до Дону»», що посилає нас на повний текст гімну України (Додаток Г).

На жаль, в умовах повномасштабної війни, попри величезний культурно-туристичний потенціал України, ми спостерігаємо значні втрати, зокрема у сфері матеріальної та нематеріальної культурної спадщини. Російська агресія спричинила безпрецедентні руйнування інфраструктури, яка пов'язана не лише з культурою, а й безпосередньо з туризмом.

Згідно з даними офіційних звітів, загальна сума прямих збитків, завданих інфраструктурі культури, туризму та релігії, сягнула близько 4 мільярдів доларів США. Унаслідок бойових дій пошкоджено або повністю знищено понад 3900 об'єктів культурної спадщини, майже 400 релігійних споруд, понад 160 туристичних об'єктів та сотні спортивних закладів.

У таблиці 2.4 наведено оцінку прямих втрат культури, спорту та туризму.

Таблиця 2.4

Оцінка прямих втрат культури, спорту та туризму

Види втрат	Первісна кількість, од.	Зруйновано, од.	Пошкоджено, од.	Оцінка втрат, \$ млрд
Релігійні установи	н. д.	64	335	0,1
Спортивна культура	16 199	59	284	0,6
Культурна сфера	34 340	541	3 380	3,0
Туристична сфера	н. д.	50	114	0,1
Всього	н. д.	714	4 113	4,0

Складено автором за джерелом: [19]

Культурна сфера зазнала найбільших втрат за всю історію незалежної України. Для кожної нації саме культура є носієм ідентичності, пам'яті та самосвідомості, тому нищення музеїв, театрів, історичних пам'яток, а також мистецьких центрів є глибоко травматичним для всього українського суспільства.

Серед найболючіших втрат – Свято-Успенська Святогірська лавра (внесена до попереднього списку об'єктів ЮНЕСКО), Національний музей Григорія Сковороди, Маріупольський драматичний театр, Харківський театр опери та балету ім. М. В. Лисенка, Музей старожитностей у Чернігові, а також символічна пам'ятка українського відродження – Будинок «Слово» у Харкові. Під загрозою опинилися і цінні археологічні колекції, зокрема скіфське золото, виявлене ще у середині ХХ століття.

Станом на 29 вересня 2023 року, за інформацією Міністерства культури та інформаційної політики України, пошкоджень або руйнувань зазнали щонайменше 1702 об'єкти культурної інфраструктури по всій країні. Найбільших втрат зазнали саме клубні заклади – 841 установа, що становлять приблизно 49 % від загальної кількості постраждалих культурних об'єктів. Серед інших постраждалих установ – 601 бібліотека,

131 мистецький навчальний заклад, 99 музеїв і галерей, а також 30 театрів і філармоній (рис. 2.7).

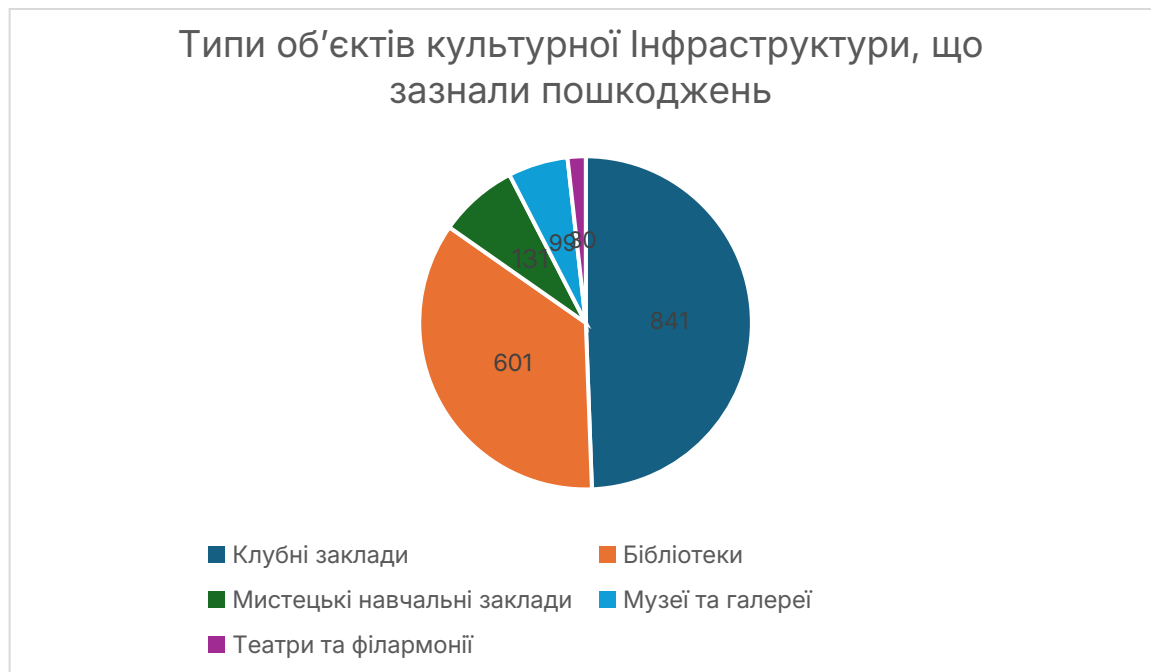

Рис. 2.7. Типи об'єктів культурної Інфраструктури, що зазнали пошкоджень (2023)

Складено автором за джерелом: [5]

Загалом, такі руйнування були зафіксовані на території 262 територіальних громад, що складає близько 17,8 % від загальної кількості громад в Україні. Найвищий відсоток ушкоджених громад зафіксовано у східних і південних регіонах країни, зокрема: у Донецькій області – 82 %, Сумській – 53 %, Харківській – 52 %, Чернігівській – 46 %, Херсонській – 43 %, Луганській і Миколаївській – по 42 %, Запорізькій – 36 %, Київській – 26 %, а також у Дніпропетровській – 19 %, Житомирській – 12 %, Одеській – 8 %, Хмельницькій – 8 %, Черкаській – 5 %, Львівській – 4 %, Вінницькій – 3 %, Закарпатській – 2 %, Полтавській – 2 % областях та м. Києві (рис. 2.8).

Рис. 2.8 Рівень пошкодження культурної інфраструктури по регіонах України

Складено автором за джерелом: [5]

Ці дані свідчать про масштабну загрозу знищення культурної спадщини та потребу в системному обліку, фіксації й відновленні об'єктів, які мають не лише матеріальну, а й велику духовну та історичну цінність для українського народу.

Окрім цього, згідно з наявними документальними даними, від початку збройної агресії Росії на території України пошкоджень зазнали щонайменше 157 об'єктів інфраструктури сфери гостинності, зокрема готелі та заклади громадського харчування. Відновлення таких об'єктів є критично важливим для повноцінного функціонування туристичного сектору, створення нових робочих місць і підтримки самозайнятого населення, яке працює у сфері туризму.

У зв'язку з цим особливого значення набувають ініціативи, спрямовані на відновлення об'єктів культурної спадщини, що мають туристичну привабливість. Йдеться не лише про фізичну реставрацію пошкоджених споруд, а й про цифрову реєстрацію втрачених елементів

культурної інфраструктури, розвиток локальних ініціатив зі збереження нематеріальної спадщини, а також про формування нових культурних маршрутів, які можуть поєднувати елементи пам'яті, національної гордості та економічного відновлення. Музична спадщина, як частина загальноукраїнського культурного коду, може стати не лише засобом збереження ідентичності, а й дієвим інструментом відродження туризму в післявоєнний період.

2.3. Перспективи використання музичної спадщини для підвищення туристичної привабливості України

Перспективами використання та розвитку музичної спадщини в туризмі є розробка туристичних маршрутів, які не лише ознайомлюють із культурними особливостями регіонів, але й сприяють збереженню нематеріальної культурної спадщини України, розвитку внутрішнього туризму, міжрегіонального діалогу та культурної дипломатії та підвищують туристичну привабливість країни. Тому у моїй роботі пропонується розробка міжрегіонального культурно-музичного маршруту «Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат».

Тип маршруту: лінійний міжрегіональний маршрут, який поєднує знакові локації, пов'язані з українською музичною культурою, її традиційними інструментами, видатними композиторами, автентичними жанрами та сучасним музичним відродженням.

Для даного маршруту було розроблено карту-схему з прокладеним автобусним маршрутом (рис. 2.9).

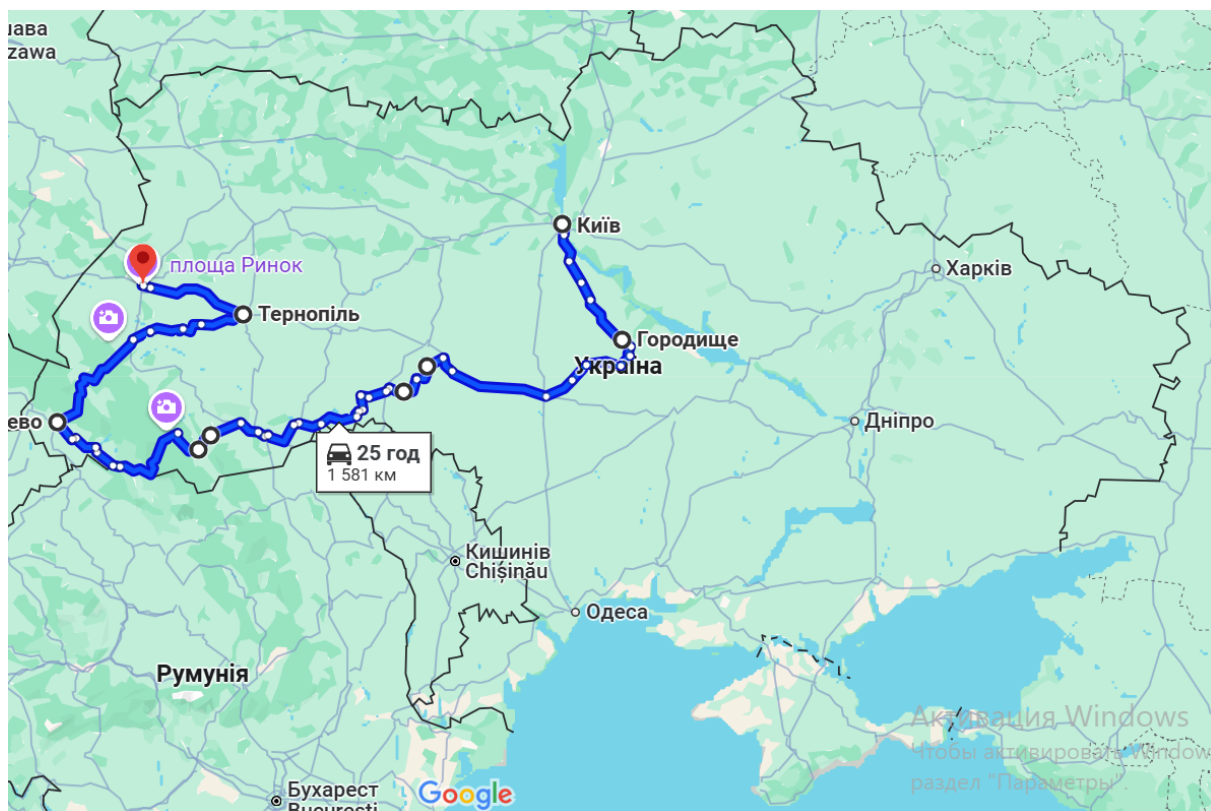

Рис 2.9 Карта-схема Київ – Городище – Шершні – Шаргород – Косів –
Криворівня – Мукачево – Тернопіль – Львів

Складено автором

На основі карти туристичного маршруту був складений графік руху туристичного маршруту та визначено локації для відвідування.

У таблиці 2.5 зазначено основні локації маршруту «Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат».

На основі цього маршруту було складено програму туру «Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат». Тривалість: 7 днів / 7 ночей, кількість туристів: 10 осіб., транспорт: комфортабельний туристичний мікроавтобус Mercedes-Benz Sprinter 2005 рік, харчування: сніданки в готелях, обіди в ресторанах або при готелі, вечери в ресторанах або при готелі, проживання: готелі, готельно-ресторанні комплекси, туристичні комплекси.

Таблиця 2.5

Основні локації маршруту «Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат»

№ зупинки	Населений пункт	Ключові локації та активності	Відстань, км
1	Київ	Національний музей українського народного декоративного мистецтва, будинок-музей Миколи Лисенка	Початкова destinations
2	Городище, Черкаська обл.	Музей Семена Гулака-Артемовського, екскурсія про композитора та розвиток музичної культури Черкащини	163 км.
3	Шершні, Вінницька обл.	Огляд будинку дитинства Миколи Дмитровича Леонтовича, факультативна екскурсія, знайомство з лірницькими традиціями Поділля.	308 км.
4	Шаргород, Вінницька обл.	Екскурсія по музею П. І. Чайковського, екскурсія до синагоги, знайомство з єврейською (клезмерською) музичною традицією міста	56 км.
5	Косів, Івано-Франківська обл.	Косівський музей народного мистецтва, демонстрація гуцульських інструментів, гуцульські танці, зустріч з народними майстрами	309 км.
6	Криворівня, Івано-Франківська обл.	Музей Івана Франка, музей Гуцульської культури, фольклорна музика, обрядові пісні, коломийки. Музей кінофільму «Тіні забутих предків»	27 км.
7	Мукачево, Закарпатська обл.	Замок Паланок з музичною театралізованою програмою «100 хвилин за межами часу», ознайомлення із впливом угорської, ромської та русинської музики на регіональне звучання	270 км.
8	Тернопіль	Тернопільська обласна філармонія, екскурсія «Театральний майдан: серце Тернополя»: знайомство з головною площею міста, історією драмтеатру ім. Т. Шевченка, монументом Незалежності та архітектурними особливостями майдану.	312 км.

9	Львів	Музей Соломії Крушельницької, Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької, пішохідна екскурсія «Музичний Львів» (місця, пов'язані з Колесою, Людкевичем, Скориком)	127 км.
---	-------	---	---------

Складено автором

У таблиці 2.6 описано програму туру «Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат» що включає інформацію про переміщення, розміщення, харчування туристів, а також екскурсії, заходи пов'язані з організацією проведення дозвілля.

Таблиця 2.6

Програма туру «Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат»

Час	Заходи	Вартість грн/особу
День 1		
8:00	Збір групи на Центральному залізничному вокзалі Києва. Завантаження багажу, посадка в автобус. Відправлення до музею.	
9:00 – 10:30	Відвідування будинку-музею Миколи Лисенка – екскурсія.	80 грн. з особи.
11:00 – 12:30	Екскурсія до Національного музею українського народного декоративного мистецтва (екскурсія з оглядом традиційних інструментів).	60 грн. з особи.
13:00 – 14:30	Обід у ресторані «Канапа». Виїзд до міста Городище.	За власні кошти.
14:45 – 17:00	Переїзд до Городища (163 км.).	
17:00	Заселення до ресторанно-готельного музейно-етнографічного комплексу «Дикий Хутір».	1665 грн. за номер. 833 грн. з особи.
18:00 – 19:30	Відвідування музею Семена Гулака-Артемівського – екскурсія.	60 грн. з особи

20:00	Повернення до ресторанно-готельного музейно-етнографічного комплексу «Дикий Хутір», вечеря.	Вечеря за власні кошти.
День 2		
7:00 – 8:00	Сніданок в ресторанно-готельному музейно-етнографічному комплексі «Дикий Хутір». Виїзд до села Шершні.	Включено у вартість проживання.
8:30 – 13:00	Переїзд до села Шершні (308 км.)	
13:00	Огляд будинку дитинства Миколи Дмитровича Леонтовича, факультативна екскурсія, знайомство з лірницькими традиціями Поділля.	50 грн. з особи.
14:30	Обід у кафе «Гостинна хата».	За власні кошти.
14:30 – 15:30	Переїзд до Шаргорода (212 км.).	
16:00	Поселення в готелі «Hotel Gostynnyi Dvir».	800 грн. за номер. 400 грн. з особи.
17:00 – 18:30	Екскурсія по музею П. І. Чайковського.	70 грн. з особи.
19:00	Вечеря у ресторані «Royal Club».	За власні кошти
20:00	Відвідування синагоги 1989 року – історія клезмерської музики, концерт місцевого ансамблю.	Безкоштовно
22:00	Повернення в готель.	
День 3		
7:00 – 8:00	Сніданок в готелі «Hotel Gostynnyi Dvir». Виїзд до Косова.	Включено у вартість проживання.
8:30 – 14:00	Переїзд до Косова (309 км.).	
14:00 – 16:00	Поселення в туристичному комплексі «Байка SPA&Resort». Обід у ресторані при комплексі.	1935 грн. за номер. 968 грн. з особи. Обід включено у вартість проживання.
16:30 – 19:00	Відвідування музею народного мистецтва та побуту Гуцульщини – екскурсія. Майстер-клас з гри на дрімбі й трембіті.	150 грн. з особи.
19:30	Гуцульська вечеря з фольклорною програмою у ресторані «Сосновий двір».	За власні кошти.

22:00	Повернення в готель.	
День 4		
7:00 – 8:00	Сніданок в туристичному комплексі «Байка SPA&Resort». Виїзд до Криворівні.	Включено у вартість проживання.
8:30 – 9:30	Переїзд до Криворівні (27 км.).	
10:00 – 13:00	Відвідування музею Івана Франка та етнографічного музею старожитностей Гуцульщини.	50 грн. з особи. 20 грн. з особи за вхідний квиток + 15 грн. з особи екскурсія
13:30 – 14:30	Обід у ресторані "Бабина колиба", коштування автентичної української кухні.	За власні кошти.
15:00 – 16:30	Відвідування музею кінофільму «Тіні забутих предків» с. Верховина (8 км.).	20 грн. з особи + екскурсія за домовленістю. У вартість включено фотографування у костюмі.
17:00 – 18:00	Повернення до Косова (35 км.).	
18:30	Повернення в туристичний комплекс «Байка SPA&Resort», вечеря в комплексі. Вільний час.	Вечеря за власні кошти.
День 5		
7:00 – 8:00	Сніданок в туристичному комплексі «Байка SPA&Resort». Виїзд до Мукачева.	Включено у вартість проживання.
8:30 – 13:30	Переїзд до Мукачева (292 км.).	
14:00	Поселення в готельному комплексі «Червона гора».	1350 грн. за номер. 675 грн. з особи.
15:00 – 16:30	Обід у ресторані «Порядний Ґазда».	За власні кошти

17:00 – 19:00	Експурсія до замку Паланок з музичною театралізованою програмою «100 хвилин за межами часу».	250 грн. з особи.
19:30 – 21:00	Вечіря у закарпатському етно-ресторані «Бограч», із супроводом закарпатських ромських музикантів.	За власні кошти.
21:00	Повернення до готельного комплексу «Червона гора».	
День 6		
7:00 – 8:00	Сніданок в готельному комплексі «Червона гора». Виїзд до Тернополя.	Включено у вартість проживання.
8:30 – 13:00	Переїзд до Тернополя (312 км.).	
13:00 – 15:00	Раннє розміщення в готельно-ресторанному комплексі «Галицький замок». Обід.	855 грн. за номер. 428 грн. з особи. Обід за власні кошти.
15:30 – 17:00	Відвідування Тернопільської обласної філармонії.	Безкоштовно
17:30 – 19:00	Експурсія «Театральний майдан: серце Тернополя».	150 грн. з особи.
19:30 – 21:00	Вечеря з живою музикою у ресторані «Старий млин».	За власні кошти.
21:30	Повернення до готельно-ресторанного комплексу «Галицький замок».	
День 7		
7:00 – 8:00	Сніданок в готельному комплексі «Червона гора». Виїзд до Львова.	Включено у вартість проживання.
8:30 – 10:30	Переїзд до Львова (127 км.).	
11:00	Раннє розміщення в готелі «Citadel Inn Gastro Boutique Hotel».	6075 грн. за номер. 3038 грн. з особи.
12:00 – 13:30	Обід у ресторані «Музейна ресторація Гасова лампа».	За власні кошти.
14:00 – 15:30	Відвідування музею Соломії Крушельницької.	100 грн.
16:00 – 17:30	Експурсія до Львівського національного академічного театру опери та балету ім. Соломії Крушельницької.	210 грн. з особи.

18:00 – 19:30	Вечеря у ресторані «Криївка».	За власні кошти.
20:00 – 21:30	Прогулянка «Музичний Львів» із гідом Анною Ніколаєвою.	150 грн. з особи.
22:00	Повернення до готелю «Citadel Inn Gastro Boutique Hotel». Нічліг.	

Складено автором

Для повного розуміння економічної доцільності впровадження туру «Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат», було здійснено попередній розрахунок вартості його реалізації. У таблиці 2.7 подано деталізацію витрат на одну особу та на групу з 10 туристів, із урахуванням проживання, екскурсійного обслуговування, транспортного супроводу, роботи гіда, витрат на пальне та організаційних потреб.

Таблиця 2.7

Розрахунок вартості туру «Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат»

Стаття витрат	Опис	Вартість
Проживання (7 ночей)	6 різних готелів	7310 грн. / особа
Екскурсії та вхідні квитки	13 екскурсій	1435 грн. / особа
Організаційні витрати	Планування, супровід, зв'язок.	500 грн. / особа
Разом (індивідуальні витрати)	Сума на 1 особу.	9245 грн. / особа
Пальне	1793 км, 14 л/100 км, 55 грн/л.	13 806,10 грн.
Оренда транспорту + водій	7 днів по 6000 грн.	42 000 грн.
Супровід гіда	7 днів по 2000 грн.	14 000 грн.
Разом (загальні витрати)	На групу.	69 806,10 грн.
Підсумок для групи з 10 осіб	Загальна сума.	162 256,10 грн.
Підсумок на 1 особу	Індивідуальна вартість з урахуванням усього.	16 225,61 грн.

Складено автором

Таким чином, музична спадщина України – це не лише цінна складова національної культури, але й потужний інструмент формування унікального туристичного продукту, здатного зацікавити як внутрішніх, так і іноземних

мандрівників. Запропонований туристичний маршрут та тур «Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат» наочно демонструє, яким чином можна інтегрувати об'єкти музичної, культурної та духовної спадщини в структурований тур, що охоплює знакові регіони та постаті української музичної історії.

Цей маршрут не лише підсилює міжрегіональну співпрацю у сфері культури й туризму, а й формує умови для збереження та популяризації автентичних народних інструментів, традицій обрядового співу, шкіл виконавського мистецтва. Участь туристів у музичних активностях, таких як майстер-класи, тематичні екскурсії, зустрічі з митцями, дозволяє залучити до збереження спадщини широку аудиторію, сприяючи формуванню поваги до нематеріальних культурних цінностей.

Крім того, тур стимулює розвиток супутніх секторів – готельно-ресторанного бізнесу, сувенірного виробництва, транспортних послуг, що особливо важливо для економічної стабілізації регіонів, які приймають туристів. У післявоєнний період такі ініціативи можуть відіграти важливу роль у відновленні туристичної інфраструктури, збереженні культурної ідентичності, відродженні локальних ініціатив та формуванні позитивного іміджу України на міжнародному рівні.

Отже, розвиток туристичних маршрутів, побудованих на основі музичної спадщини, є перспективним напрямом для формування сталого, глибоко змістовного, емоційного туризму, який поєднує культурну просвіту з духовним збагаченням і сприяє стійкому розвитку регіонів у межах єдиного культурного простору України.

ВИСНОВКИ

Виконане дослідження дозволило автору зробити ряд висновків.

1. Було з'ясовано, що туристична привабливість – це багатокomпонентне поняття, яке охоплює природні, історико-культурні, соціально-економічні, іміджеві та інфраструктурні чинники, що впливають на рішення туриста про відвідування певної території. Структурно привабливість формується за рахунок поєднання туристичних ресурсів, доступності, якості обслуговування, унікальності пропозицій та загального враження від дестинації. У процесі дослідження було розглянуто методологічні основи оцінювання туристичної привабливості, зокрема метод суми місць, середніх значень, евклідових відстаней та індексних підходів. Це дозволяє здійснювати об'єктивний порівняльний аналіз між регіонами, виявляти слабкі місця та потенціал для розвитку.

2. Музична спадщина України була розглянута як невід'ємна частина культурного коду нації та потужний ресурс для формування унікальних туристичних продуктів. Доведено, що музика як форма нематеріальної культурної спадщини має надзвичайний емоційний вплив і здатна створювати глибокий сенсовий і культурний зв'язок між туристом і місцевістю. Визначено, що українська музична культура охоплює багатовікові традиції – від фольклору й обрядової пісні до творчості класичних композиторів та сучасних інтерпретацій. Обґрунтовано необхідність збереження та популяризації національних музичних інструментів (бандура, трембіта, цимбали, дрімба), які можуть виступати символами окремих територій у туристичному контексті.

3. Проведений аналіз зарубіжного досвіду дозволив окреслити низку успішних практик інтеграції музичної спадщини в туризм. Так, Відень, Зальцбург, Ліверпуль, Бонн, Барселона та інші міста стали прикладами того, як на основі музичних постатей, традицій та подій створюються стійкі

бренди та прибуткові туристичні продукти. Ключовими елементами успіху є культурна інфраструктура (музеї, фестивалі, зали), міжсекторальна співпраця між туризмом і культурною політикою, активне використання цифрових технологій для промоції. Отриманий досвід було адаптовано як модель для впровадження в Україні.

4. Також було систематизовано музичну спадщину України за жанрами: обрядова пісенність, героїчні думи, ліричні твори, козацький епос, академічна музика, сучасна естрада. Розглянуто творчість провідних композиторів, зокрема М. Лисенка, С. Людкевича, М. Леонтовича, К. Стеценка, які зробили неоціненний внесок у розвиток української музичної культури. Значну увагу приділено регіональним особливостям: наприклад, гуцульські мелодії в Карпатському регіоні, степові пісні Півдня, пісенна культура Поділля. Доведено, що українська музика завжди супроводжувала соціальні трансформації й визвольні змагання, отже, є частиною історичної пам'яті та ідентичності.

5. В роботі було здійснено ґрунтовний аналіз туристичних ініціатив, які базуються на музичній тематиці. Виділено різні формати: фестивалі (Черемош-Фест, Країна Мрій, Мазепа-Фест), музеї (Миколи Лисенка, Соломії Крушельницької, Івана Франка), авторські тури ("Щедрик-тур"), тематичні екскурсії ("Музичний Львів", "Слово. Музика. Дивовижні смаки"). Виявлено, що найбільша концентрація подібних продуктів зосереджена в Західній Україні. Крім того, було враховано фактори, що стримують розвиток – війна, зруйнована інфраструктура, зменшення фінансування культури. Наведено статистику щодо руйнування понад 1700 об'єктів культурної інфраструктури. Проте навіть в умовах війни музична спадщина залишається важливим ресурсом для збереження національного духу та створення нових можливостей для туризму.

6. Основним напрямом перспективного розвитку обґрунтовано створення міжрегіональних тематичних маршрутів. Зокрема, було

розроблено авторський туристичний маршрут "Шляхом музичної спадщини України: від Києва до Карпат", який охоплює ключові музичні локації в Києві, Черкаській, Вінницькій, Івано-Франківській, Закарпатській, Тернопільській та Львівській областях. Програма туру передбачає відвідування музеїв, концертних залів, участь у майстер-класах, знайомство з автентичними жанрами та інструментами. Окрім культурної мети, маршрут має і соціальний сенс – підтримка локальних громад, активізація малого бізнесу, збереження та переосмислення традицій. Запропонована модель може бути масштабована для створення інших турів: готельно-музичних пакетів, гастрономічно-музичних вікендів, молодіжних музичних фестивалів.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що музична спадщина – це не лише культурна пам'ять нації, а й інструмент розвитку туристичного потенціалу України. За умов ефективної співпраці між культурними установами, туроператорами, органами місцевої влади та громадами можливо створити потужний туристичний кластер, заснований на унікальних музичних традиціях. Подібні ініціативи сприятимуть інтеграції України у світовий туристичний простір, формуванню позитивного іміджу держави, зміцненню національної ідентичності та збереженню нематеріальної спадщини для майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про охорону культурної спадщини». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
2. Закон України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-17#Text>
3. Аксьонов О. Б. Жанрово-стильові особливості творчості українських композиторів кінця XIX – початку XX ст. URL: https://www.researchgate.net/publication/331510649_ZANROVO-STILOVI_OSOBLIVOSTI_TVORCOSTI_UKRAINSKIH_KOMPOZITORIV_KINCA_NIH_-_POCATKU_NH_st
4. Альтернатива фестиваль незалежної музики. URL: https://web.archive.org/web/20081120000000*/http://alternativa.com.ua
5. Аналітичне дослідження втрат туристичної індустрії від війни в Україні: аналітичний звіт науково-дослідної роботи. – К. : НТО України, 2023. URL: <https://nto.ua/assets/files/ntou-library-war-%D0%86mpact-analysis.pdf>
6. Афіша фестивалів в Україні: анонси, програми, вартість. URL: <http://www.festinfo.org.ua>
7. Біланюк О. І. Туристична привабливість як категорія культурного туризму // Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід: матеріали XIV Міжнародної наукової конференції. – Львів, 2020. – С. 201–205
8. Булат Т. П. Світ Миколи Лисенка: національна ідентичність, музика і політика України XIX – початку XX ст. – Нью-Йорк : Укр. Вільна акад. наук у США ; Київ : Майстерня книги, 2009. – 408 с.
9. Довгаль Г. В., Омельченко Н. І. Туристична привабливість Харкова: сучасний стан та перспективи. – Харків, 2018.

- 10.Дутчак О. М. Теоретико-методологічні проблеми українського етнотуризму // Гілея: науковий вісник. – 2013. – Вип. 73. – С. 142–146
- 11.Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua>
- 12.Захарченко П. В., Савушкін Д. І. Модель розвитку курортно-рекреаційної економіки на основі трансформаційного циклу // Проблеми економіки. – 2015. – Вип. 1. – С. 349–355. URL: http://www.problecon.com/pdf/2015/1_0/349_355.pdf
- 13.Коюда П. М., Коюда О. П. Оцінка інвестиційної привабливості // Актуальні проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: зб. наук. праць. – Харків : Фінарт, 2002. – С. 349–351.
- 14.Країна фестивалів – сайт, присвячений фестивальному життю України. URL: <http://www.festival.org.ua>
- 15.Кузик С. П. Географія туризму. – Київ : Знання, 2011. – 271 с.
- 16.Лисенко І. М. Українська музика: історико-критичний нарис. – К. : Музична Україна, 2002. – 284 с.
- 17.Матеріальна та нематеріальна культурна спадщина. URL: <https://viaregia.org.ua/materialna-ta-nematerialna-kulturna-spadshhyna>
- 18.Мельник О. В. Інтегральний показник туристичної привабливості території: поняття та теоретичні аспекти // Регіональна економіка. – 2004. – № 4. – С. 197–204.
- 19.Мінекономіки України, Держстат України, KSE. Аналітичний звіт про втрати: оцінка збитків, завданих інфраструктурі внаслідок війни в Україні, листопад 2024 року. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf
- 20.Міністерство культури та інформаційної політики України. Офіційний сайт. URL: <https://mkip.gov.ua>
- 21.Музиченко-Козловська О. В. Туристичний брендинг: сутність, складові та переваги // Вісник Національного університету “Львівська політехніка.

- Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку”. – 2014. – № 797. – С. 396–402.
22. Муха А. Р. Композитори України та української діаспори. – Львів : Сполом, 2004. – 252 с.
23. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <https://nbuv.gov.ua>
24. Національний банк України. Пам’ятна монета «Ой у лузі червона калина» у сувенірній упаковці. URL: <https://coins.bank.gov.ua/oj-u-luzi-chervona-kalina-u-suvenirnij-upakovci-n-/p-843.html>
25. Не тільки «Червона Рута»: перші фестивалі незалежної України. URL: https://web.archive.org/web/20140701000000*/http://festivalukraine.org.ua
26. Омуш М. О. Стратегія диверсифікованого розвитку туристського комплексу в регіональній економіці (на прикладі Йорданії): автореф. дис... к.е.н.: 08.10.03. – Харків, 2003. – 19 с.
27. Офіційний сайт «The City Kyiv». URL: <https://the-city.kiev.ua>
28. Офіційний сайт Міжнародного комітету з культурного туризму. URL: <https://www.icomosictc.org/>
29. Офіційний сайт Організації Об’єднаних Націй з питань освіти, науки і культури ЮНЕСКО. URL: <https://www.unesco.org/>
30. Офіційний сайт статистики Європейського союзу Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240607-1>
31. Офіційний сайт туристичного оператора KrainaUA. URL: <https://kraina-ua.com>
32. Офіційний сайт туристичної фірми «Феєрія». URL: <https://feerie.com.ua>
33. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство: навчальний посібник. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 288 с.
34. Пилипчук Р. Я. Історія українського театру : у 2 т. – Т. 1–2. – Львів : Літопис, 2000.

- 35.Плецан Х. Збереження і трансляція культурної спадщини української нації: регіональний підхід // Культурно-історична спадщина України: перспективи дослідження та традиції збереження (7–8 жовт. 2021 р.): матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., Черкаси – Канів, ЧДТУ. – Черкаси, 2021. – С. 117–122.
- 36.Сільпо. Печиво ВКК «Ой у лузі червона калина». URL: <https://silpo.ua/product/tistechka-bkk-oi-u-luzi-chervona-kalyna-911985>
- 37.Українська музична енциклопедія : у 5 т. / ред. Г. Скрипник. – К. : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2006–2015.
- 38.Український культурний фонд. Офіційний сайт. URL: <https://ucf.in.ua>
- 39.Українські національні музичні інструменти: цікаві факти про будову та звучання. URL: <https://fact-news.com.ua/ukrainski-natsionalni-muzichni-instrumenti-tsikavi-fakti-pro-budovu-ta-zvuchannya-2>
- 40.Фестивалі Закарпаття – інформаційний портал URL: <http://www.zakfestival.com.ua>
- 41.Шульгіна В. Нариси з історії української музичної культури. – К. : Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв, 2021. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/shulgina-v.-narysy-z-istoriyiyi-ukrayinskoyi-muzychnoyi-kultury.pdf>
- 42.Beethoven-Haus Bonn. URL: <https://www.beethoven.de/>
- 43.Beethovenfest Bonn. URL: <https://www.beethovenfest.de/>
- 44.Creative Europe Programme. European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/>
- 45.Culture Base – національна база культурних ресурсів України. URL: <https://culturebase.org.ua>
- 46.European Capitals of Culture. URL: https://ec.europa.eu/programmes/culture/european-capitals_en
- 47.European Cities Marketing – Reports and Data. URL: <https://www.europeancitiesmarketing.com/>

48. European Travel Commission (ETC). European Tourism Trends & Prospects. URL: <https://www.travelagentcentral.com/data-trends/european-tourism-recovery-continues-2024-stats>
49. Glastonbury Festival. URL: <https://www.glastonburyfestivals.co.uk/>
50. Hong X., Wu Y.H. The use of AR to preserve and popularize traditional Chinese musical instruments as part of the formation of the tourist attractiveness of the national art of Guizhou province // Digital Scholarship in the Humanities. – 2022. – Vol. 37, No. 2. – P. 426–440. – DOI: 10.1093/llc/fqab087
51. Hu Y., Ritchie J. R. B. Measuring destination attractiveness: A contextual approach // Journal of Travel Research. – 1993. – Vol. 32, Issue 2. – P. 25–34.
52. Liberato D., Liberato P., Vieira A., Rodrigues C., Mendes T. Improving accessibility as a strategy for social sustainability in tourism supply // Smart Innovation, Systems and Technologies. – 2024. – Vol. 384. – P. 437–454. – DOI: 10.1007/978-981-99-9758-9_35
53. Mazlan C.A.N., Abdullah M.H., Nor Hashim N.S., Wahid N.A., Pisali A., Uyub A.I., Hidayatullah R. Discovery the intersection of performing arts in cultural tourism: a scoping review // Discover Sustainability. – 2025. – Vol. 6. – Article 14. – URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s43621-025-00805-w>
54. Mazlan C.A.N., Abdullah M.H., Nor Hashim N.S., Wahid N.A., Pisali A., Uyub A.I., Hidayatullah R. Music in cultural tourism: insights from a dual approach of scoping review and bibliometric analysis // Humanities and Social Sciences Communications. – 2025. – Vol. 12. – Article 525. – URL: <https://www.nature.com/articles/s41599-025-04847-3>
55. Mozarthaus Vienna. URL: <https://www.mozarthausvienna.at/>
56. Musikverein. URL: <https://www.musikverein.at/>
57. Ohridska-Olson R. V. Cultural Tourism: Definitions and Typology. A Research Note. – 2015. URL: <https://ssrn.com/abstract=3318843>
58. Primavera Sound Festival. URL: <https://www.primaverasound.com/>

59. Richard Wagner Festival (Bayreuther Festspiele). URL: <https://www.bayreuther-festspiele.de/>
60. Richard Wagner Museum. URL: <https://www.wagnermuseum.de/>
61. Roskilde Festival. URL: <https://www.roskilde-festival.dk/>
62. Rừng Vạc. Harmonizing Heritage: How Music Shapes the Future of Cultural Tourism // The Bird Village. – 2025. URL: <https://philarchive.org/rec/RNGHHH>
63. Salzburg Festival. URL: <https://www.salzburgerfestspiele.at/>
64. Salzburg.info. URL: <https://www.salzburg.info/>
65. Statista – Statistics on Festivals and Museums Attendance. URL: <https://www.statista.com/>
66. Stiftung Mozarteum. URL: <https://www.mozarteum.at/>
67. Sziget Festival [Електронний ресурс]. URL: <https://szigetfestival.com/>
68. Teatro alla Scala. URL: <https://www.teatroallascala.org/>
69. The Beatles Story. URL: <https://www.beatlesstory.com/>
70. Tomorrowland Festival. URL: <https://www.tomorrowland.com/>
71. UNESCO. Culture in the 2030 Agenda. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/culture-2030-agenda>
72. Vienna Tourism Board. URL: <https://www.wien.info/>
73. Visit Liverpool. URL: <https://www.visitliverpool.com/>
74. Vengesai S. A conceptual model of tourism destination competitiveness and attractiveness // ANZMAC Conference Proceedings. – 2003. – P. 637–647.
75. Wacken Open Air Festival. URL: <https://www.wacken.com/>
76. What is Cultural Tourism? URL: <https://www.etravel.com/explore/travel-industry/what-is-cultural-tourism/>
77. World Trade Organization's 6 Categories of Cultural Tourism. URL: <https://thegossagency.com/2016/03/12/world-trade-organizations-6-categories-of-cultural-tourism/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Одеський Український музично-драматичний театр, м. Одеса

Додаток Б

Харківський театр опери і балету, м. Харків

Додаток В

Музей театального, музичного та кіномистецтва України, м. Київ

Додаток Г

Криївка. Стравоспис Головна Стравоспис Menu Залізна порція «Iron Set of Rebel» Контакти/Contacts

м'яса щодно впольованого дика. і справді, жора утнув... Боївка си зачарувала. І Жору комунякам не віддала. Згодом він навіть став почесним лейб-кухарем лісової Льодомерії. А потім й Галіції. По війні Жора відкрив низку кнайп у Баварії, підтримуючи у Мюнхені просвітнянської осередок. Написав унікальну книгу з Галицької кулінарії, щоправда, цнотливо ховаючись за псевдом "Дарія Шлек".			
Риба Карась «Гра почалась» (важkej на кoсті)	420/70/20	298	
карась, гливи, цитрина, сметанковий сос			
Щока яловича «Підпільна бесіда» тушкована яловича щока з печеною картоплею та карамелізованою цибулею	200/150/50	334	
Курча під каменем «Скинь камінь з серця»	400	304	
Кров'янка «Кривава кишка» із тушкованою капустою	200/150/50	198	
Пєтруг печений «Від Саму до Дону» з вершковим сосом та броколі	200/100/100	386	
Філе куряче з картопляним пюре «Дитинство Степана»	100/200	188	
Банош «Пантелеймонова сокира» кукурудзяна крупа, бринза, шкварки, цибуля смажена	200/50	138	

Меню «Криївка», м. Львів